

Verbreding en verdieping Unie moeten hand in hand gaan

De verbreding van de Europese Unie met Midden- en Oosteuropese staten moet hand in hand gaan met de verdieping. Uitbreiding zonder verdieping leidt tot verbrokkeling, tot renationalisatie van beleid, tot meer solitair in plaats van solidair optreden. En een sterk en solidair Europa is juist nu op vele fronten onmisbaar.

Europa staat voor één van de grootste uitdagingen uit haar geschiedenis. De christen-democratie heeft op dit belangrijke kruispunt een even onmisbare rol te vervullen als bij de geboorte van de Europese Gemeenschap. Toen was de hoofdzaak verzoening tussen de aartsvijanden. En daarvoor werd het middel gekozen van de geïntegreerde economische samenwerking. Dat was het middel en niet het doel. Deze samenwerking heeft een ongekenne economische en sociale vooruitgang mogelijk gemaakt en heeft ons een unieke vijftigjarige periode van vrede bezorgd.

Mr. H. van den Broek

Unieke kans

We staan nu voor de taak om datgene wat in al die jaren is opgebouwd te versterken door uitbreiding van de Unie richting het Oosten. Ik denk dat de christen-democratie deze uitbreiding ziet als een unieke kans om de kunstmatige deling van Europa die ons door de

geschiedenis werd opgedrongen ongedaan te maken. Deze heelmaking van Europa moet in de komende periode gerealiseerd worden door het opnemen van de in het Oosten gelegen landen in instellingen als de Europese Unie, de Westeuropese Unie en de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO).

Het is een heel gecompliceerd en tegelijkertijd onontkoombaar proces. Wij trachten speciaal daartoe opgestelde hele brede samenwerkingsovereenkomsten te realiseren, eerst met zes landen en binnenkort met tien. Deze zes landen zijn: Hongarije, Polen, de Tsjechische republiek, Slowakije, Bulgarije, en Roemenië. En de

vier die er in ieder geval nog bijkomen zijn de drie Baltische Republieken en Slovenië (behorende tot het voormalige Joegoslavië). Met het ondertekenen van dergelijke Europa-akkoorden worden deze landen opgenomen in de zogenaamde pre-toetredingsstrategie van de Europese Unie. Door middel van een

heel intensief meerjarenprogramma helpen wij die landen om zich voor te bereiden op hun uiteindelijke toetreding tot de Europese Unie. Deze programma's bevatten de volgende doelen: kennisoverdracht, handelsbevordering, openstelling van markten, economische en technische hulp, samenwerking op al die terreinen die een transnationale, een transeuropese dimensie hebben, zoals milieu, energie, transport, communicatie maar ook cultuur.

Enorme krachtsinspanning

Met al die kandidaat-landen worden zowel gezamenlijk als individueel verdere politieke consultaties gehouden en zij worden tevens voorbereid op samenwerking op het gebied van de bestrijding van de internationale misdaad, de strijd tegen drugs, tegen terrorisme en dergelijke. Het lijkt me overbodig om te zeggen wat een enorme krachtsinspanning dit in feite betekent voor die landen en dat die krachtsinspanning daarom ook de nodige tijd zal vergen, in weerwil van het ongeduld van die landen en in weerwil van de inderdaad indrukwekkende vooruitgang die zeker in een aantal van die landen intussen is gemaakt. Zeker als je er rekening mee houdt vanuit welk systeem ze proberen om dit aanpassingsproces nu te doen gelukken. Ik was vorige week in Albanië en sprak daar met de minister van Buitenlandse Zaken die mij zei dat hij vier jaar geleden - kort voordat hij aantrad - zijn eerste reis naar het buitenland had gemaakt. Dit maakt goed duidelijk in wat voor totaal isolement dit land zich jarenlang heeft bevonden en wat een enorme omschakeling het moet betekenen - politiek, economisch maar ook mentaal - om thans in dit proces te worden opgenomen. Maar tegelijkertijd kan er geen twijfel over be-

staan dat de erbij horende vooruitzichten door landen als Albanië als een geweldige uitdaging maar ook als een geweldige bevrijding worden gezien. En dat moet de Europese Unie weer aanmoedigen om dat proces mogelijk te maken.

Veel gevraagd van Unie

Bij de uitbreiding van de Europese Unie zal niet alleen van die landen veel worden gevraagd maar ook van de Europese Unie. Het is niet wel denkbaar dat zulke belangrijke tradities als het gemeenschappelijk landbouwbeleid of het structuurfondsenbeleid - waarmee kapitaaloverdrachten van ongeveer 155 miljard ecu in 6 jaar gemocid zijn - automatisch ook getransponeerd kunnen worden op al die nieuwe toetredende landen. Een discussie over solidariteit zal daaraan vooraf moeten gaan. Want er zijn natuurlijk maar een aantal mogelijkheden: ofwel, wij wijzigen dat beleid zeer ingrijpend, ofwel we vragen die landen om in enorm lange overgangstermijnen zich tenslotte maar aan dat kostbare Europese systeem aan te passen. Die discussie is bepaald nog niet teneinde. Ik zou alleen wel willen zeggen - ook naar aanleiding van de discussie in Nederland - dat het wellicht wel erg snel gaat als men de uitbreiding absolute prioriteit geeft. In dat geval moet het hele gemeenschappelijk landbouwbeleid op zijn kop worden gezet en moeten alle subsidies zo snel mogelijk worden afgeschaft. De landbouw is meer dan uitsluitend een economische sector. Hier is een belangrijk stukje weefsel van onze Nederlandse samenleving. Boeren zijn bijvoorbeeld ook vaak beheerders van onze natuurgebieden.

Maar er zal nog veel meer van de Unie worden gevraagd en niet van de toetre-

dende landen. Het spreekt vanzelf dat als de uitbreiding zoals geschetst plaatsvindt, en de Unie straks niet 15, maar 25 of 27 leden zal tellen, zij aan interne versterking en verdieping moet doen, wil ze niet desintegreren, verlamd raken en haar interne samenhang volledig kwijt-raken. De Europese Unie werkt nog steeds met de structuur die destijds voor zes lidstaten is ontworpen (afgezien van enkele bescheiden aanpassingen). Dat is ook goed te merken. Volgend jaar vindt die hele belangrijke herzieningsconferentie, de Intergouvernementele

Conferentie plaats. Daar zal indringend over het huidige functioneren en de toekomst van de Unie worden gesproken, ook juist met het oog op de toekomstige uitbreiding.

En zo lijkt 1996, of wellicht het jaar daarna, voor Europa het jaar van de waarheid te worden. Dan zal namelijk moeten blijken of Europa haar economische spankracht verder kan bundelen in de richting van een economische en monetaire unie. En daarvoor lijkt het mij in ieder geval noodzakelijk dat aan de criteria vastgelegd in het Verdrag van Maastricht voor toetreding tot de Monetaire Unie, niet wordt getornd.

Europees veiligheids- en buitenlands beleid

Op de Intergouvernementele Conferentie zal ook moeten blijken of een slagvaardig Europees buitenlands- en veiligheidsbeleid mogelijk is. Daarvoor is op zijn minst nodig dat bij de besluitvorming over het buitenlandse veiligheidsbeleid het vetorecht wordt

vervangen door meerderheidsbesluitvorming. Tevens dient de Europese Unie versneld toe te werken naar een gezamenlijke eigen militaire capaciteit:

**Bij besluitvorming
over het
buitenlandse
veiligheidsbeleid
moet het vetorecht
vervangen worden
door
meerderheids-
besluitvorming.**

---

voor crisisbeheersing, voor humanitaire acties en voor vredestaken (in de eerste plaats in Europa). Het hoeft geen betoog dat de geloofwaardigheid van de Unie ernstig heeft geleden onder het gebrek aan slagkracht, besluitvaardigheid en invloed in de crisis in voormalig Joegoslavië. Op de Intergouvernementele Conferentie moet ook worden gesproken over de wijze waarop de internationale georganiseerde

misdaad, de drugshandel en het vreemdelingenbeleid gezamenlijk aangepakt dienen te worden. Voor deze probleemvelden - waarvan niemand beweert dat zij op nationaal niveau afdoende kunnen worden aangepakt - is echt Europees beleid noodzakelijk. Ook hier is de besluitvorming op Europees niveau traag en omslachtig en het zou goed zijn als wij christen-democraten elkaar eens diepgaand bevragen over die nationale opvattingen over recht, regelgeving, strafrecht en opsporingsmethodes, die een harmonisering op internationaal vlak in de weg staan. Wij zijn vaak erg overtuigd van ons eigen gelijk, of het nu gaat om het beleid ten aanzien van softdrugs of om de vraag welke opsporingsmethodes de politie wel of niet mag gebruiken of over de identificatieplicht. Wij hechten terecht zeer sterk aan de beginselen van onze rechtsstaat, maar het is de vraag waar het vasthouden aan dat eigen recht botst met de noodzaak tot harmonisatie, die zich in internationaal

verband steeds dringender attekent.

Democratisch gehalte van de Unie

Op de herzieningsconferentie zal ook gesproken worden over het democratisch gehalte van de Unie, de bevoegdheden van het Europees Parlement en de democratische controle in het algemeen. Ik denk dat men nu al kan zeggen dat in alle hoofdsteden en ook bij de instellingen van de Unie - dus ook in Brussel - het gevoel bestaat dat de betrokkenheid van de nationale parlementen, bij het Uniebeleid moet worden versterkt. Van belang is ook de vraag hoe het Europese beleid dichter bij de burger kan worden ingebracht. Het woord subsidiariteit is nog niet gevallen. Ik noem het dan maar, en ik vind ook dat op dat gebied duidelijk vooruitgang wordt geboekt. De Europese Commissie is graag bereid om een deel van de verantwoording op zich te nemen voor vervreemdingsverschijnselen tussen de burgerij en de Europese Unie. Zij is ook graag bereid om daarin veranderingen aan te brengen. Het is echter al te gemakkelijk om met de vinger naar Brussel te wijzen. Het moge duidelijk zijn dat de commissie er in de eerste plaats is om voorstellen te doen en dat het de regeringen van de lidstaten zijn die tenslotte beslissen.

Europees Sociaal Beleid

Dan zal er op de conferentie stellig ook worden gesproken over het sociaal beleid. We herinneren ons maar al te goed de discussies daarover tijdens de voorbereiding van het Verdrag van Maastricht. Ik hoop in ieder geval dat we niet opnieuw een dergelijke moeizame discussie zullen meemaken en dat meer vorm, inhoud en gezicht gegeven zal worden aan een Europees Sociaal

Beleid. De christen-democraten zouden hierbij een voortrekkersrol moeten spelen.

Institutionele vraagstukken

Er zullen natuurlijk op de herzieningsconferentie ook institutionele vraagstukken aan de orde komen. Bijvoorbeeld de vraag of de omvang van de commissie even hard moet groeien als het aantal leden van de Unie. Ook zullen aan de orde komen: de verhoudingen tussen de instellingen, de balans tussen de Raad van Ministers en de Europese Commissie en het Europese Parlement. Bij de behandeling van deze vraagstukken zou men ervoor moeten zorgen dat die maatregelen genomen worden die bij uitbreiding de slagkracht van de Unie niet belemmeren.

Een sterk en solidair Europa

Verbreiding en verdieping van de Unie moeten hand in hand gaan. Uitbreiding zonder verdieping zal gemakkelijk tot verbrokkeling leiden, tot renationalisatie van beleid, tot meer solitair in plaats van solidair optreden. Dat zal voor de kleinere lidstaten van de Unie nadeliger zijn dan voor de grote. Maar erger is nog dat in dat geval de Unie noch voor de eigen burgers noch in het internationale krachtenveld de politieke en economische rol zal kunnen vervullen die van haar mag worden verwacht. Een sterk en solidair Europa is onmisbaar. Alleen een sterk en solidair Europa zal de internationale concurrentie kunnen weerstaan en daarmee ook het werkloosheidsprobleem enigszins kunnen verlichten. Alleen een sterk en solidair Europa kan stabiliteit en vrijheid garanderen op dit continent. We mogen de Koude Oorlog zijn kwijtgeraakt. Daar staat tegenover dat de risico's aanzienlijk toegenomen zijn en moeilijk te be-

heersen. Alleen een sterk en solidair Europa kan haar burgers de bescherming bieden tegen de internationaal georganiseerde misdaad. Alleen een sterk en solidair Europa zal een adequaat antwoord kunnen vinden op problemen waarmee we dagelijks worden geconfronteerd op zoek naar een rechtvaardig asielbeleid. Alleen een sterk en solidair Europa kan een effectief grensoverschrijdend milieubeleid voeren. Alleen een sterk en solidair Europa kan aan effectieve crisispreventie en effectief crisismanagement bijdragen. Alleen een sterk en solidair Europa kan werkelijk tegen de schending van fundamentele mensenrechten opkomen. Alleen een sterk en solidair Europa kan een dam opwerpen tegen opkomend nationalisme, intolerantie en vreemdelingenhaat. Alleen een sterk en solidair

Europa kan trachten armoede, honger en onderdrukking in Derde Wereldlanden te helpen verhinderen. Alleen een sterk en solidair Europa kan in de transatlantische verhoudingen rekenen op een gedeeld leiderschap met de Verenigde Staten en aldus een stabiliserende invloed uitoefenen op de Russische federatie.

Euroscopsis tegengaan

Velen zullen het met deze constatering in verregaande mate eens zijn: Niettemin blijft er een grote Euroscopsis aanwezig. De recessie, Joegoslavië en een ondoorzichtige en moeizame besluitvorming rond het Verdrag van Maastricht hebben het vertrouwen bij de Europese burger aanzienlijk aangetast. Daar moeten we gezamenlijk iets aan doen. Het gaat niet in de eerste plaats om het Europa van de politiek of het Europa van het be-

drijfsleven, maar om het Europa van de burgers. En ik sluit mij wat dat betreft graag aan bij wat gezegd wordt in het meinummer van Christen Democratische Verkenningen waarin opmerkingen zijn gemaakt door onze jongerenvertegenwoordigers. Ingeborg Stadhouders, vice-voorzitter van het CDJA en Diana Kooi, voorzitter van de BuitenlandCommissie van het CDJA, schreven dat christen-democraten zich hard moeten maken voor een verdergaande verdieping van de Europese samenwerking, ook al is dat op dit moment 'niet in'.¹ Hoe populistisch het ook moge klinken, de toekomst van Nederland ligt in Europa. Vergaande samenwerking is ook van cruciaal belang voor stabiliteit en welvaart. En wanneer uit onderzoek blijkt dat het draagvlak onder de Europese burgers voor Europa afbrokkelt, kan je twee dingen doen: je kunt meedeinen of je kunt proberen het tij te keren. De CDJA-vertegenwoordigers weigeren mee te gaan in de pessimistische gedachte dat de negatieve spiraal niet kan worden doorbroken. En ik zou er zelf aan willen toevoegen: Alleen een sterk en solidair CDA kan de onmisbare inbreng hiervoor leveren, en dus is er niet alleen hoop voor het CDA, maar ook voor Europa.

Mr. H. van den Broek is lid van de Europese Commissie

Noot

¹ Diana Kooi en Ingeborg Stadhouders, 'Bouwen aan een samenleving van wereldformaat', *Christen Democratische Verkenningen* 5/95, 232-234.

**1996 of wellicht het
jaar daarna lijkt
voor Europa het
jaar van de waarheid
te worden.**
